

پرهیز از نگاه سیاسی به فرهنگ/ سنت و ارزشهای قوی امنیت جوامع انسانی را به دنبال دارد

یک مدرس حوزه و دانشگاه با بیان اینکه حفظ سنتها و ارزشهای قوی تأمین کننده امنیت انسانی یک جامعه است؛ درباره جایگاه سنتها و ارزشهای گذشته در ایران گفت: اگر بتوانیم از حالت شعار خارج شویم...

یک مدرس حوزه و دانشگاه با بیان اینکه حفظ سنتها و ارزشهای قوی تأمین کننده امنیت انسانی یک جامعه است؛ درباره جایگاه سنتها و ارزشهای گذشته در ایران گفت: اگر بتوانیم از حالت شعار خارج شویم و فرهنگ را بماهو فرهنگ بنگریم نه اینکه به فرهنگ به عنوان مقوله سیاسی و شعاری نگاه کنیم طبعاً تا حدودی از آسیبهای این حوزه می توانیم دور شویم. به گزارش خبرنگار مهر، از بین رفتن سنتها و ارزشهای گذشته در حال حاضر به عنوان تهدیدی برای جامعه انسانی محسوب می شود، به گونه ای که سازمان ملل در سالهای اخیر این موضوع را تهدیدی برای امنیت انسانی و جوامع انسانی به شمار آورده است.

دکتر امیرحسین بانکی پورفرد استاد دانشگاه اصفهان در این باره به خبرنگار مهر گفت: اول باید یک نگاهی به معنای سنت داشته باشیم چون یکی از آسیبهایی که به فرهنگها وارد شده است ناشی از انحراف در معنای سنت است.

وی افزود: یک چیزهایی در جامعه وجود دارد که مردم به فراخور شعارهای که یک مسئول یا یک چهره و شخصیت می دهد و جامعه تحت الشعاع نظرات آن فرد حرفهایی را می زند و یا یک رفتارهایی را انجام می دهد. تا زمانی که او از جایگاه اجتماعی تنزل پیدا می کند آن حرف هم به مرور محو می شود اما برخی از حرفها و رفتارها افقشان از چهره ها عبور می کند و مدت مدیدی در جامعه باقی می ماند اما با تغییر حاکمیت ها و حکومتها این رویه ها و افکار و عقاید هم عوض می شود اما برخی چیزها در فرهنگ وجود دارد که حتی با تغییر افراد و دولتها و حتی حکومتها آن رفتارها عوض نمی شود که به این رفتارها «سنت» می گویند، سنت چیزهایی است که بعد از طی زمانهای مختلف در فرهنگ جامعه رسوخ کرده و به صورت موسمی و جوی نیامده که به صورت موسمی برود.

این پژوهشگر علوم انسانی یادآور شد: اما معنایی که به غلط از فرهنگ حمیم گرفته شده است، می گوید سنت به معنای قدیمی و کهنه تعریف شده است در حالیکه سنت به معنی یک امر ثابت و پابرجا و رسوخ کرده است. این اتفاقی است که در واژه سنت افتاده است. اگر ارتباط فرهنگ جامعه با امور ریشه دار قطع شود مثل درخت و یا شاخه ای است که رابطه اش با ریشه اش قطع شده است و طبیعی است که بعد از مدتی تغذیه اصلی به آن نمی رسد و درخت سست و ویران می شود. سنت نقش ریشه ها را برای درخت دارد و نیز سنت نقش یک زیربنا را برای ساختمان بازی می کند و یا مثلاً کوه به همان اندازه که دیده می شود در زمین ریشه دارد و فرق کوه با تپه خاکی نیز در همین است، تپه خاکی چیزی در زمین ندارد لذا با یک طوفان جابجا می شود اما کوه جابجا نمی شود یعنی هرچیزی ارتباطش با ریشه اش، قطع شود، متزلزل است.

دکتر بانیکی پور افزود: یعنی حتی آن چیزهایی که الان هم متداول است، ماندنی نیست و تند و سریع به قول معروف دُمده می شود و طبعاً دیگر یک هویت ثابتی یک فرهنگ و یا ملت پیدا نمی کند و بر روی هیچ امر ثابتی حرکت نمی کند و دچار بحران هویت می شود و رابطه این جامعه با ریشه هایش قطع می شود لذا در برابر مشکلات اجتماعی نمی تواند مقاومت داشته باشد و ما این مسئله را در کشورهای دنیا می بینیم، یعنی آن کشورهایی که هم سنت قوی دارند و هم رابطه قوی با آن سنت دارند به این راحتی نمی شود با یک حمله نظامی و یک بحران آن جامعه را دگرگون کرد.

وی تأکید کرد: به طور نمونه آلمانها بعد از جنگ جهانی با خاک یکسان شدند اما آن عرقی که به سنن و گذشته خود داشتند باعث شد دوباره آلمان جایگاه خود را پیدا کند و به عنوان یکی از کشورهای مطرح اروپا شناخته شود و یا خود کشورمان ایران که در طور تاریخ بارها مورد حمله خارجی ها قرار گرفت و تا مدت‌ها حتی حکومت ایران را به دست گرفتند مثل مغولان، اما به خاطر سنت قوی و ارتباط محکمی که ایرانیان داشتند نتوانستند این جامعه را عوض کنند بلکه متجاوزان را در خود هضم کردند اما اگر الان رابطه با سنتها قطع شود با یک اتفاق و یا حادثه اجتماعی و حتی یک هنرپیشه می تواند جامعه را دستخوش تغییرات جدی قرار دهد لذا ما به شدت نیاز داریم که این رابطه را با سنتها و ارزشها حفظ کنیم والا ما دیگر هیچ فرهنگ ثابتی در جامعه نخواهیم داشت و مانند جامعه ای خواهیم شد که هر کسی از یک جایی آمده و هیچ فرهنگ مشترکی آنها را به دور هم جمع نکرده است.

این مدرس و پژوهشگر درباره نگاه مسئولان به جایگاه و اهمیت سنتها و ارزشهای گذشته گفت: مسئولان اجرایی متأسفانه آن مسائلی که از نظر اجرایی برایشان محسوس است را متوجه می شوند مثلاً وقتی رودخانه ها خشک می شوند تازه متوجه پدیده بی آبی می شوند و البته اقتضای کارهای اجرایی و سیاسی یک نوع نگاه های کوتاه مدت و حسی به قضایا است. این

مباحث بیشتر به متفکران جامعه برمی گردد تا مسئولان اجرایی؛ متفکران به ویژه آنهایی که رهبری فکری جامعه را بر عهده دارند بیشتر به این مسئله باید پردازند و خوشبختانه مقام معظم رهبری همواره چنین دید عمیقی را به مسائل داشته و دارند اما در بین حتی متفکران حوزه و دانشگاه عده کمی از افراد را می بینیم که متوجه درک این مسائل هستند و عده زیادی در حلقه حلزونی علمی خودشان گیر کردند و بیشتر درگیر حل و فصل مسائل داخلی علمی خودشان هستند بدون اینکه با مسئولیتهای تاریخی که نسبت به جامعه دارند، ارتباط برقرار کنند.

این پژوهشگر حوزه تعلیم و تربیت تصریح کرد: آن بخش قلیل متفکران البته خوب دارند به این مسائل فکر می کنند یعنی ما اندیشمندانی داریم که دلسوزانه به این مسائل می پردازند و حتی فریادهایشان در این حوزه گهگاهی بلند می شود اما در مسئولان اجرایی نه چنین چیزی هست و نه می توان انتظاری داشت چون نوعا مسئولیتهای در جامعه ما موسمی است و طول عمر مدیریت ها 4 تا 6 سال است و در این مدت کوتاه هم آنقدر درگیر مسائل پیرامون خودشان هستند که نمی توانند خیلی مباحث عمیق را در کارشان لحاظ کنند.

وی در پایان با تأکید بر نقش سنتها و ارزشهای یک جامعه در حوزه امنیت انسانی، یادآور شد: خوشبختانه ارزشها در فرهنگ ما تعریف شده است یعنی آن فرهنگ غنی اسلامی بر این اصل که سنتها و ارزشهای ما چیست، تردید ایجاد نکرده و همه این ارزشها و سنتها معین است. در این مسئله سه موضوع وجود دارد یکی اینکه در یک جامعه سنت قوی وجود داشته باشد یا خیر. دوم اینکه آن سنت قوی را جامعه بشناسد یا نشناسد و سوم اینکه ارتباطش را با سنت قوی کند. ما در دو مورد اول مشکلی نداریم هم سنتی قوی و غنی داریم و هم سنت ما شناخته شده است؛ اما بخش سوم را باید مورد توجه قرار داد که این ارتباط با سنت را چگونه می توان قوی کرد که این مسئله به درگیری مدرنیته و سنت برمی گردد یعنی تا ما نتوانیم این تعارض را حل کنیم این مشکل ادامه دارد از آن طرف چون مسئولان اجرایی و کلا فضای اجتماعی به سمت مدرنیته هست باید به همان اندازه که به طور جبری وارد زندگی مدرن می شویم به همان اندازه حداقل آنچه که از سنتها هست در زندگی بازگو شود و کار فرهنگی بر روی آن صورت گیرد. اگر بتوانیم از حالت شعار خارج شویم و فرهنگ را بماهو فرهنگ بنگریم نه اینکه به فرهنگ به عنوان مقوله سیاسی و شعاری نگاه کنیم طبعاً تا حدودی از این آسیبها می توانیم دور شویم.